

Hendrik Verbrugge *De laatste senator*

(Uitgeverij Pelckmans: Kalmthout, België 2012), 154 blz., € 14,50

In de spannende tijd na de ondergang van het West-Romeinse Rijk leefde Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator. Hij kwam uit een familie van hoge Romeinse ambtenaren; zijn vader was gouverneur van Sicilië en Cassiodorus zelf werd aan het begin van de zesde eeuw al op jonge leeftijd secretaris van Theodorik de Grote, koning van de Ostrogoten. Aan het Ostrogotische hof in Ravenna had men veel bewondering voor het erudiete en verfijnde taalgebruik van Cassiodorus, zodat hij al snel verschillende ambtelijke stukken mocht schrijven. Zorgvuldig maakte hij overal kopieën van. Uiteindelijk werd hij zelfs aangesteld als *praefectus praetorio*, een soort eerste minister van de Ostrogotische regering. Alleen defensie bleef voorbehouden aan de koning. Cassiodorus streefde ernaar om de Romeinse bevolking zich te laten mengen met de Ostrogoten. Het Romeinse bestuurlijke en culturele erfgoed zou dan veilig worden gesteld. Bovendien waren de Ostrogoten prima vechtersbazen, zodat er een nieuw en sterk rijk zou kunnen ontstaan. Theodorik ondersteunde wel de restauratie van een aantal klassieke bouwwerken, maar Romeinen mochten van hem niet met Ostrogoten trouwen. Een bijkomend probleem bij de integratie was dat beide volken wel christelijk waren, maar dat de Ostrogoten het arianisme aanhingen. Zij vonden dat Jezus en de Heilige Geest ondergeschikt waren aan God, omdat hij hen geschapen had. De rooms-katholieke Romeinen vonden echter dat de heilige drie-eenheid, te weten God, de Zoon en de Heilige Geest alle drie een vertegenwoordiging van God waren.

Aan het eind van zijn bestuurlijke carrière moest Cassiodorus tot zijn spijt vaststellen dat al zijn doelstellingen volkomen mislukt waren. Maar het was niet iemand die het erbij liet zitten. Hij zocht contact met paus Agapetus I en probeerde hem ertoe over te halen een bibliotheek met alle oude Romeinse en Griekse geschriften op te richten. Keizer Justinianus had de Academie in Athene gesloten en Cassiodorus wilde daarom een school voor excellente leerlingen in Rome stichten. De paus kwam slechts met enkele vage toezeggingen. Toen deed Cassiodorus een opmerkelijke stap. Op het landgoed van zijn familie in Zuid-Italië bouwde hij twee kloosters. Hij richtte een scriptorium in waar monniken belangrijke werken uit de oudheid overschreven. Cassiodorus zag erop toe dat het nauwgezet gebeurde en dat het geen interpretaties van klassieke werken werden. Hij schreef in deze tijd zelf verscheidene religieuze werken. Dit initiatief om het historisch erfgoed te behouden, vond navolging in veel andere kloosters.

De laatste senator begint als Cas-

siodorus al in de negentig is en terugkijkt op zijn leven. Het verhaal wordt vanuit de ik-figuur verteld, waardoor het voor de lezer invoelbaar en spannend wordt. Cassiodorus moest als hoge ambtenaar altijd zeer voorzichtig te werk gaan, mocht niemand voor het hoofd stoten en moest intriges van het hof of vanuit het Oost-Romeinse Rijk altijd voor zijn. Als de koning ontevreden was of iemand niet vertrouwde betekende dit een wisse dood. Alle geschriften die Cassiodorus tijdens zijn ambtelijke periode schreef zijn dan ook dusdanig geformuleerd dat geen vorst er iets op aan te merken kon hebben. Hendrik Verbrugge heeft niet alleen een boeiend historisch verhaal geschreven, maar er lijkt ook een parallel te zijn met de huidige tijd. Misschien staan we nu ook aan de vooravond van de ondergang van Europa. En wellicht is de mislukte integratie tussen de Romeinen en de Ostrogoten een voorbeeld van hoe het met de tweedeling tussen Vlaanderen en Wallonië kan aflopen?

Joke Noordstrand

Hendrik Verbrugge

De laatste senator

